

בעהש"ה

קנמרם

טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוזהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח ר' לוי יצחק בענדער ז"ל

מתוכל בספורי עובדות
מאנ"ש מדורות הקודמים

קנמרם
ד

מתורגם ללשון הקודש

מבין

טעם
זקנים

שיחות של
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

אני?! ישר לרבינו!
עולם התוהו
יפה שעה אחת
"חמש דקות גדולים"
לסחוט מהאצבע הקטנה
"עכשיו הוא שומע"
ראש תוך וסוף...
מצוה שקבלו עליהם בשמחה
זקן אסור להיות
אני היום ילדתיך
אל תבט על מראהו
הנה עין ה' אל יראי
בן ותלמיד
חצות לילה אקום

על הציון של רבינו – שמה תספר
לא ללכת בתקיפות
ממלצת על הרחוקים לפני השי"ת
לא יזבזב לגנב כי יגנוב
כי מרחמים ינהגם
ועל ידי זה יוכל להשיבו בתשובה
בחכמה יבנה בית
אן א שאס פולווער
בטוב היו פועלים מהר יותר
מה ראה – ארך אפים ראה
ואני מרפא אותה
מאן דאחיד מאני קרבא בידוי
אתה ישן – והוא ער לך
עד זיבולא בתרייתא
אחרי מות משה – עבד ה'

כל הזכויות שמורות

הערות והארות מתקבלות בחפץ לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס, מאנסי ארה"ב

1-845-200-0443 (מארה"ק: 072-257-3456)

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3) של השיעור, יש לפנות דרך האימייל:

Rlyb148@gmail.com

פרשת לך לך (ב'), שנת תשל"ה

אצל ציון רבינו – שמה תספר

(באמצע שיחה בענין אופן התוכחה הראויה) זכורני שהיה אחד, כמדומני בשעה שהיתה מלחמת העולם הגדולה (הראשונה), בשנת הארבעה עשרה (למניינם), התחבאו הרבה בבית הכנסת אצלנו. היה אחד שסבא שלו היה מהמקורבים הראשונים שלנו, והוא היה הנכד שלו, והוא כבר התרחק מאד – היה מאד רחוק מיהדות, והוא התחבא אצלנו.

בזמן שהוא התחבא אצלנו, הוא כבר נהיה קצת 'בעל תשובה', הוא היה מתקרב אלי שמה, והוא רצה לספר לי את ההתנהגות שלו. אמרתי לו: "לא, אינני רוצה לשמוע! [אתה רוצה] לספר – תעלה לרבינו – על ציונו הק', שמה תספר! אני לא יכול לשמוע את המעשים שלך!"^א

אוי, מה היה כשהוא עלה לרבינו לציון! אה אה אה, מה שנהיה ממנו – אברך תכשיט, בעל תשובה!

אנו לא יכולים לשמוע ואנחנו לא יכולים לומר! אלא מאי? זה כן יכולים לומר: "לך לרבינו לציון!", זה הוא כבר עשה, וזה כבר פעל!

הערות ומראי מקומות

א. עי' ברכות דף ל"ד ע"ב: חציף עלי מאן דמפרש חטאיה, שנאמר (תהלים ל"ב א) "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה".

לא ללכת ב"תקיפות"

היה פעם באומן - היו מתפללים מנחה באמצע השבוע - עם כזה מין התעוררות! שזה היה ממש נורא. פעם אחד נכנס מישהו מ'זוויניגראדקע' - זו עיר ליד 'שפאלע', עיר של מתנגדים - הוא נכנס אלינו לבית הכנסת, והוא שמע את תפילת מנחה, הוא יצא מהכלים, הוא עוד לא שמע בחייו כזו תפילת מנחה, "באמצע השבוע כזה מנחה?!".

הוא כבר רצה ללכת לציון רבינו, הוא ניגש ושאל: "איפה הציון של רבינו?", הראו לו מבית הכנסת את הדרך. הוא כבר עמד בדלת, ועמד שם אחד מאנשי שלומינו, שהיה חריף, (ואמר לו): "נו עכשיו אתם כבר תדעו היכן 'השקר'!?", ההוא נתן יריקה והלך.

(אמרו לו אנ"ש): "מה עשיתם?!", אדם שכבר רצה ללכת לציון רבינו, וככה ריחקתם אותו, "מה עשית?!" מדוע היית צריך לומר מילים אלו?!".

הוא באמת היה יהודי ירא שמים, אבל הוא ריחק הרבה אנשים עם החריפות שלו - עם התקיפות שלו!

הוא גם קירב אנשים, אבל גם ריחק הרבה!

מדוע? כי זו לא הדרך שלנו! לא בזה פועלים!

ההוא היה מתנגד, אבל הוא לא אשם, הרי גדולים דיברו - אזי הוא מתנגד, אבל הוא כבר נכנס לפה, והוא כבר רצה לעלות לציון, אתה צריך לעצור אותו ולומר לו כאלו מילים שירחקו אותו?!

ראיתי אצל אנשי שלומינו, יהודים יראי שמים גדולים, שהם היו רחוקים מכל התאוות, מכל הדברים, והם היו מדברים עם השני כל כך טוב, שההוא חשב שהוא 'חבר' שלו, 'אח טוב' שלו!

כל מה שהאדם קדוש יותר הוא הרי לא יכול לסבול את ההבלים של השני! ולכאורה צריך היה להיות שילך עם תקיפות? אבל זה ממש הפוך! כמה שהאדם פשוט יותר, והוא

פרשת לך לך (ב'), שנת תשל"ה

גם מונח היכן שהוא מונח, הוא הולך כנגד (הקדושה) 'בחזקה!' אבל הגדול מתנהג אתו בטוב! ומדוע? כי הוא יודע יותר מהאמת, שזו לא הדרך! לא זו הדרך!²

ממלצת על הרחוקים לפני השי"ת

בתורה ס"ב – בשבת הזאת לומדים את התורה – מביא רבינו שמה בסוף, שהשכינה היא 'מליץ טוב' על היהודים. השכינה אומרת להקב"ה כך: "הרי לא יודעים ממך רק 'מגלוי על הסתום', (מחלק) 'הסתום' לא רואים הרי כלום, ההשגחה היא 'נעלם', רק 'מגלוי' – שהשם יתברך מראה איזה מופת, איזה נס, אזי 'הגלוי' מראה 'על הסתום'!"³.

"כאשר ה'העלמה' היא כל כך גדולה, והתגברות של 'הגלות' כל כך גדול, לא רואים 'בגלוי' מאומה, מהיכן אם כן ידעו 'על הסתום'?" – כך ממליצה השכינה.

רבינו מדבר בתורה: "כי כמוך כפרעה" – 'פרעה' זה לשון של 'התגלות', 'כי כמוך' – ממך הרי יודעים רק 'כפרעה' – כפי 'ההתגלות', כשאתה מראה עצמך – כך יודעים

הערות ומראי מקומות

ב. עי' ליקוטי הלכות הל' השכמת הבוקר ד' אות ט"ז: ... הינו שיוסף היה טוב לכל, והיה בלו טוב, ועל-ידי זה היה יכול לקרב הכל, כי מצא בהגיוע שבגרויעים נקדוהו טובות, ועל-ידי זה קרבים להשם יתברך ... כי הצדיק האמת בעצם חקמתו מוריד את עצמו אליהם כל כף, עד שנדמה כאלו עושה מעשה נעורו, כי מדבר עמם שיחת חליו, ואוכל ושותה עמם, ופעמים מטייל ומשחק עמם, וכל פונתו כדי לקרבם על-ידי זה להשם יתברך, וכמוכן בדבריו ז"ל בכמה מקומות (לקו"מ ח"א סימן ס' ח"ב סימן ע"ח) כפיה וכמה הצדיק מוריד את עצמו אל העולם...

ג. שם אות ו': ... האמונה היא ממלצת על הרחוקים לפני השם יתברך, שיקרב אותם בצל כנפיו. וזה היא מליצתה: כי עקר טעונתם של הרחוקים מאמונת השם יתברך, מחמת שעקר ידיעת אלקותו אינו אלא מגלוי על הסתום. ומחמת שרואים מגלוי שהנהגת העולם הוא על-ידי מערכת הפזלות, נפלו בטעויות כל אחד לפי טעותו. ויש חושבים שהכל על פי הטבע, עולם כמנהגו נוהג ... וכשהצדיק מבטל בתפלתו איזה חיוב של מערכת הפזלות, אזי נתייחד מהגלוי על הסתום, שיש אלקי נמצא, שהוא שומע תפלת הצדיק, ומשידד המערכות ומשנה הטבע...

ממך, אבל כשאתה 'נעלם' לא יודעים! – השכינה ממלצת טוב על היהודים: "רבוננו של עולם, תגלה איזה 'התגלות', כולם הרי ירוצו! כולם הרי ירוצו אחריו!"¹.

'משכני' – תן לנו 'משיכה', 'אחריו נרוצה' – הרי ירוצו, הרי יעופו אחריו! באיזה 'משיכה'!

זה הרי נורא, רבינו מביא בתורה זו את 'הלימוד זכות' שהשכינה ממליצה על היהודים, הרי זה דבר נפלא.

יתכן שאפשר לדבר מזה דיבורים להשי"ת: "רבוננו של עולם תראה משהו! תראה משהו, תראה משהו, אזי תראה איך שכל היהודים ירוצו אחריו, ירוצו, ינהו אחריו!

כל האפיקורסים, תן להם איזה התגלות – הם כבר יקפצו, כבר ירוצו אחרי השי"ת! "הבעלי תאוות" – תן להם איזה הסתכלות! והם כבר רצים אחרי השי"ת!

השי"ת מראה גם עכשיו, אך בכל זאת – 'ההשגחה' מאד 'נעלמת' הוא מראה דברים ותיכף זה נעלם 'בטבעיות', כבר מכניסים את זה 'בדרך הטבע', כל ההתחזקות היא שלא כנס אל 'דרך הטבע', הקדוש ברוך מנהיג את העולם 'בהשגחתו יתברך', ושלא נלביש 'בדרך הטבע'.

כל 'היצר הרע' יונק רק ממה שמלבישים הכל ב'דרך הטבע'.

לא יבוזו לגנב כי יגנוב

ישנו פסוק, שלמה המלך אומר: "לא יבוזו לגנב כי יגנוב, למלט נפשו כי ירעב", אל תבייש את הגנב על שהוא גונב, בגלל שהוא רעב!

הערות ומראי מקומות

ד. שם: וְזֶה וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוָה, דָּא תְקַרְבְּתָא דְמַלְכָא לְמַלְכָא. וַיֹּאמֶר אֵלָיו בִּי אֲדוֹנִי, שֶׁהַשְּׂכִינָה מְבַקֵּשׁ תְּרַחֲמִים מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, עַל אֱלוֹ הַרְחֻקִים ... כִּי כְמוֹךָ כְּפָרְעָה, פְּרַעְיָה, לְשׁוֹן הַתְּגִלוֹת. כִּי אַתָּה אֵינְךָ יָדוּעַ לְבְנֵי אָדָם אֱלֹא מֵהַגְּלוּי, וּמִחֲמַת שְׂאִינְךָ יָדוּעַ אֱלֹא מֵהַגְּלוּי, לְפִיכָּךְ טְעוּ כָּל אֶחָד לְפִי טְעוֹתוֹ. אֲבָל כְּשֶׁאַתָּה מְבַטֵּל רְצוֹנְךָ בְּשִׁבִיל רְצוֹן הַצַּדִּיק, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל, 'הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא גּוֹזֵר וְצַדִּיק מְבַטֵּל'. אֲזִי יָדְעוּ מֵהַגְּלוּי עַל הַסְּתוּם...

ה. משלי ו' ל'.

פרשת לך לך (ב'), שנת תשל"ה ז

מה אומר שלמה המלך? מותר לגנוב?! האם לא עוברים על לאו כשגונבים מחמת רעב?! לא, הוא עובר על לאו מהתורה, אבל אתה אל תביישו! כשהוא גונב בגלל שהוא רעב, אל תבייש אותו!

אסור לגנוב, הוא לא ממליץ "שמותר לו לגנוב", אבל אתה אל תבייש אותו! תדבר איתו דיבורים (להחזירו בתשובה בדרכי נועם).

מספרים 'מברמן', ["המאפייה של ברמן"], ר' יחיאל (גרינוואלד) סיפר לי שאחד היה עובד אצל האבא, אצל אביהם הזקן, והוא ראה – זה שמוביל את הלחם – שכל יום מגיע אחד ולוקח שתי לחמים! הוא סיפר לזקן – לבעל הבית.

והוא אמר לו כך: "תיקח אתה, תביא לו הביתה שתי לחמים, ותראה אם הוא עוד יקח, או לא!", הוא אכן יותר לא לקח!

כל יום הוא הביא לו שתי לחמים הביתה, כל יום, יהודי עם ילדים קטנים, לא היה לו, אז הוא לקח!

הוא אמר לו: "תיקח ותביא לו לבית שלו, כל יום שתי לחמים", והוא אכן הפסיק לקחת.

הוא היה יהודי פשוט ברמן הזקן, אבל הוא עשה דבר טוב! הוא קיים את הפסוק "לא יבוזו לגנב כי יגנוב!"

לגנוב אסור, אבל למה הוא עשה את זה? כי בבית לא היה לו, אז הוא לקח שתי לחמים! מאז הוא שלח לו כל יום שתי לחמים! – אני התעוררתי מזה, לגבי העניין של רבינו (להתנהג ברחמנות ולדון את כל אחד לכף זכות).

כי מרחמם ינהגם

צדיק האמת הוא כזה מין 'רחמן', הרבי אומר "כי מרחמם ינהגם!" ואנשי שלומינו אמרו כך: הצדיק – הוא עסוק בחיפוש רחמנותו של השי"ת, כלומר, הוא תמיד עסוק רק בחיפוש רחמנותו של השי"ת!

הערות ומראי מקומות

זה לא הפשט שהוא סתם 'רחמן' - (אלא) כל 'העניין שלו' זה רק לעורר רחמנותו יתברך!

הוא תמיד רחמן, תמיד הוא רק מעורר רחמנותו של השם יתברך, זה העניין שלו, הוא יכול להיות 'מנהיג'!

את כל אחד הוא 'דן לכף זכות' - הוא הרי 'רחמן' - הוא מחפש מהיכן הוא הגיע לכך? מהיכן זה נלקח? מדוע הוא עושה זאת??^ז

רבינו מביא זאת בשיחות הר"ן^ה, "מעביר ראשון ראשון", 'דבר ראשון' - מהיכן נלקח חטא זה!? הקדוש ברוך הוא "מעביר ראשון ראשון", ממילא יש הרי את כל הדברים שמשתלשלים מזה - (נתכפרים לו).

הצדיק האמת שיודע מהיכן לקוח כל דבר, היכן הייתה 'ההתחלה', ממילא הוא יכול לעשות לו טובה בשורש, שבאמת יגע ב'ראשון ראשון'!

'אנחנו' הרי לא יודעים זאת, אבל על-כל-פנים אנחנו צריכים ללכת 'במידותיו'.

הגמרא אומרת: צריך להתדבק בהקדוש ברוך הוא! ואומרת הגמרא: וכי איך אפשר להתדבק בהקב"ה, הקב"ה הרי הוא 'אש'!^ט

"מה הוא חנון אף אתה חנון, מה הוא רחום אף אתה רחום!" , 'הקב"ה הוא 'רחום' - תהיה גם אתה 'רחום', הוא 'חנון' - תהיה גם אתה 'חנון'!

הערות ומראי מקומות

ז. עי' ליקוטי מוהר"ן תניינא תו' א' אות י"ד ענין "מקומו של עולם", ועי' בליקוטי הלכות הל' ערלה ד': ...כי מחמת שהם יודעים שרשי כל הנשמות, והם בבחינת מקומו של עולם, והם יודעים מקום כל אחד ואחד מתחלה ועד סוף, הם יודעים לדון הכל לכף זכות...

ח. אות פ"ט: דע שיש חבילות חבילות של עברות רח"ל, כי 'עברה גוררת עברה', הינו כשאדם עובר עברה ח"ו אזי עברה ראשונה גוררת אותו לעשות עברות אחרות ... בבחינת "אל מלך יושב על כסא רחמים וכו' מוחל עוונות עמו מעביר ראשון ראשון". הינו שעל-ידי השלש עשרה מדות של רחמים מעביר הקדוש-ברוך-הוא עברות הראשונים שבכל חבילה וחבילה ואזי שאר העוונות שבחבילה שבים אל השם יתברך ...

ט. עי' מס' כתובות דף קי"א ע"ב.

י. עי' מס' שבת דף קל"ג ע"ב.

ט פרשת לך לך (ב'), שנת תשל"ה

היה פעם בזמננו, כאשר אספו כסף עבור 'הכנסת כלה', אמרו אז את אותם הדברים: "הקב"ה הרי 'אבי יתומים' – כלה 'יתומה', אנחנו גם צריכים להידבק במידותיו!".

הקב"ה הוא 'רחום', הוא 'חנון', רואים שהקב"ה לא מאבד את העולם, הוא מחזיק את העולם, הוא 'דן לכף זכות', 'הדבק במידותיו' – התנהג גם עם מידה זו!

הצדיק האמת – הוא 'רחמן'! היו אנשי שלומנו מפרשים: 'רחמן' – שהוא תמיד עוסק ברחמנות! לא שהוא 'רחמן' כשקורה משהו, אלא עוסק תמיד כל יום לעורר יותר רחמי השי"ת, העניין שלו הוא רק לעורר את הרחמים של השי"ת, ובזה הוא מחזיק את כל העולם!

ועל ידי זה יוכל להשיבו בתשובה

אכן, בגלל זה אמר רבינו "וואו עפעס א הרהור תשובה נעמט עס זיך פון מיר"! [היכן שיש איזה הרהור תשובה זה נלקח ממני!]

הרבי אומר בתורה של "אזמרה לאלוקי בעודי":^א "ועל ידי זה יוכל להשיבו בתשובה!", - כשהוא דן אותו לכף זכות, 'אזמרה לאלוקי בעודי', הוא יכול לעשות תשובה!

יוצא מזה כך, שהרבי דן את כל העולם 'לכף זכות' – ואם כן יש לכל אחד דרך לעשות תשובה!

על אף שאני לא רואה, ואינני יודע מי הוא, כשאני דן את כל העולם 'לכף זכות', אפילו את הבעל עבירה הכי גדול – 'לכף זכות', הוא יכול 'שמה' (היכן שהוא נמצא) לעשות תשובה!

אני לא דוחה אותו לגמרי, שכן באם אדחה אותו, הנני נועל בפניו את הדלת של תשובה, ולא מאפשר שהוא יעשה תשובה!

ע"ז מבינים את [הדיבור של רבינו] – "וואו עפעס א הרהור תשובה נעמט עס זיך פון מיר!", [היכן שיש איזה הרהור תשובה, זה נלקח ממני!] מדוע? כי הוא דן את כל העולם כולו 'לקף זכות', יש לו דרך תשובה, הוא יכול לחזור בתשובה!

בחכמה יבנה בית

(השואל: הרבי מביא בתורה, שלא יבנו בנין חדש, "העוסק בבנין מתמסכן", נו, אחד שהולך למקום חדש?)²¹
אומרים 'שבארץ ישראל' הוא כן התיר, בגלל 'ישוב ארץ ישראל'!

רבינו התכוון רק 'בחוץ לארץ' – שם רבינו סבר שלא יבנו, אבל 'בארץ ישראל' בגלל 'ישוב ארץ ישראל' מותר כן לבנות!

(השואל: בחוץ לארץ אנשי שלומנו באמת נזהרו כשרצו לבנות בית הכנסת?) בית הכנסת כן! מדברים הרי 'מבית', נהגו לקנות בתים שכבר נבנו, לא רצו לבנות מעצמם!

היה יהודי 'רבי מרדכי באבריניצער ע"ה', כשבנו ישראל נהיה גביר, [הייתי אצלו בביתו, היה כל כך פשוט (בית פשוט), היום עני מירושלים גר בדירה יותר יפה ממנו...], הוא הכין אבנים כדי לבנות בית.

ר' אברהם בן רבי נחמן נהג תמיד לבוא לבאבריניץ, והוא היה מתארח אצל ר' מרדכי, הוא ראה שמונחים שם אבנים, ושאל, "מה הם האבנים הללו?", אמר לו מרדכי: "ישראל שלי רוצה לבנות בית!", אמר לו ר' אברהם בן רבי נחמן: "אחד ר' אברהם בערניו"²² שמע בקול אבי (ר' נחמן טולטשינר שאמר בשם רביז"ל), והוא לא בנה!" כך התבטא ר' אברהם בן ר' נחמן.

ר' אברהם בן ר' נחמן היה אומר לעיתים דיבור, וזה ירה ונכנס בשני, הוא אמר רק מילה אחת.

הערות ומראי מקומות

יב. עיי' ליקוטי מוהר"ן תו' רס"ו, עפ"י גמ' סוטה דף י"א. ועיי' ספר המדות - ערך ממוזן, אות ס"ג. ועיי' גם שיחות הר"ן אות ס', וחיי מוהר"ן אות נ"ז.

יג. בנו של אדל בת רביז"ל, וממקורביו החשובים של מוהרנ"ת ז"ל.

פרשת לך לך (ב'), שנת תשל"ה

מרדכי סיפר לי אחר כך, שבשעה שר' אברהם אמר את הדיבור הזה, "אחד ר' אברהם בערניו, שמע בקול אבי (ר' נחמן טולטשינר) – הוא לא בנה", הוא אמר – כאלה מילים הוא ירה בו, שהוא מכר את האבנים ולא בנה!

ככה נהגו לעשות, היו קונים בית מוכן, לא בנו. (השואל: לתקן כן, אבל לבנות בית נזהרו, בית מזדש כן, בית כנסת כן!

ועוד, הרבי הרי אומר בתורה רס"ו, 'שסוכה' (היא שמירה על הבית). כשאחד בנה בית הוא בנה סוכה, חדר לסוכה, סוכה הרי היא כבר תיקון לבנייה!

סוכה כבר נהגו לבנות, זה היה יותר קל, כבר יכלו לבנות.

אן א שאס פולווער

דיברנו כאן הרבה מהרחמנות של הצדיק האמת, שהוא דן את כל אחד 'לכף זכות', הוא תמיד רחמן, הוא תמיד 'מעורר רחמיו יתברך', העניין שלו הוא רק לעורר את הרחמנות של השי"ת, בזה שהוא דן את כל העולם לכף זכות.

הרבי אמר, "וואו עפעס א הרהור תשובה, נעמט עס זיך פון מיר!", [היכן שיש איזה הרהור תשובה, זה נלקח ממני!], הוא דן את כל העולם לכף זכות, יכול העולם לעשות תשובה!

כשאצל אחד מתעורר איזה הרהור תשובה, זה נלקח מכך 'שדנים אותו לכף זכות', ממילא הוא יכול לעשות תשובה.

אנחנו צריכים להידבק במידותיו, גם להתנהג כך, לא ללכת אחד עם השני 'ברוגזה', לא לדבר שום מילה בקול!

שמעתי באומן, כאשר אחד דיבר בקול רם (אמרו לו:), "אה, דו שיסט שוין פולווער?!", [אתה כבר יורה כדורים?!] אצל אנשי שלומנו, כשאחד דיבר פעם קצת

בקול רם, (אמרנו לו:) אתה כבר יורה כדורים! "קיינ איין פולווער נישט אויסשיסן!" [אפילו כדור אחד לא לירות!] (- כך אמר רבינו) ⁷.

בטוב היו פועלים מהר יותר

הרבי אמר כך: "מיט בייזנס פועל'ט מען נישט! טאמער פועל'ט מען אמאל יא מיט 'בייזנס', וואלט מען דאס מאל מיט 'גוטנס' גיכער גע'פעול'ט!" [עם כעס לא פועלים! אם פועלים פעם כן עם כעס, הרי שהיו פועלים בפעם הזאת בטוב יותר מהר!]

הרבי אומר 'כלל', "עם כעס לא פועלים, אם לפעמים כן פועלים, היו פועלים בפעם הזו בטוב יותר מהר! - יוצא לנו מכאן איזה כלל!"

כתוב בחיי מוהר"ן, שהרבי אמר כך¹⁰: "איידער די זאך קומט אויף דער וועלט, קען מען זיך באגיין אן די זאך, אז די זאך איז שוין דא - דער 'צדיק' - מוז מען!". [לפני שהדבר בא לעולם, אפשר להסתדר בלי הדבר הזה, אבל כשהדבר כבר נמצא - 'הצדיק' - מוכרחים (לצדיק ולתורתו)!].

לפני שהרבי בא לעולם, אולי היו יכולים להנהיג את הבית גם עם רוגז, כשהרבי כבר כאן, מחויבים כבר לנהל את הבית בטוב!

הערות ומראי מקומות

יד. עיי' שיש"ק [הנדמ"ח] ח"ג אות רמ"ב: "אז משיח וועט אפנעמען די גאר וועלט וועט ער ניט אויסשיסן קיין איין פילווער". והוא עפ"י ליקוטי מוהר"ן תו' ב' "כי עיקר כלי זיינו של משיח הוא התפלה" וכו'.

טו. עיי' חיי מוהר"ן אות רצ"ט: ענה ואמר, קדם שנמצא הצדיק האמת בעולם, יכולים להתקרב להשם ותברך מעצמו. אבל אחר שקבר נמצא הצדיק האמת בעולם, אי אפשר להתקרב להשם ותברך באמת בשום אופן כי-אם כשזוכין להתקרב אליו. ואמר בזו הלשון: "איי סע איז פאר האנין עפעס אזאך, קען מען וכו', נישמער אז סע איז שוין פאר האנין, קען מען אנדערש ניט זיין איין יהוד, סיידן מען איז זיך צו אים מקרב"...

פרשת לך לך (ב'), שנת תשל"ה יג

איי, נראה לך שבטוב לא עוזר? תבקש מהשי"ת, ותראה שטוב כן עוזר! מדוע נראה לאדם שהוא חייב ללכת עם כעס? כי אין לו 'סבלנות'! הרבי אומר בתורה 'ארך אפים'^ט העיקר הוא 'אריכת אפים' - -

מה ראה - ארך אפים ראה

(השואל: הרבי אמר, כשהוא חזר מארץ ישראל לא הייתה לו שום קפידה, 'אפילו להמתנגד הגדול ביותר')
, 'אפילו' הקפדה בלב', הוא זכה על ידי 'ארץ ישראל'! שלא תהיה שום הקפדה בלב.

הרבי מפרש^ט, "מה ראה - ארך אפים ראה", מה כוונת הגמרא בפשטות 'ארך אפים ראה'? הקב"ה הרי הראה לו, אתה לא תכנס 'לארץ ישראל', "מה ראה להתפלל כל התפילות?", רק הוא ראה שהקב"ה הוא 'ארך אפים', הוא בטח בדבר זה.

הרבי מפרש אחרת, הוא ראה ששם זוכים 'לאריכת אפים', וזה היה חסר לו, שם 'במדין', וב'הכאת הצור', היה חסרון 'באריכת אפים', הוא ראה ששם - (זוכים לכך), הדבר הזה חסר לו עדיין!

מה הוא ראה? הקב"ה אומר 'ושמה לא תבוא'!! התירוץ הוא: (ראה) ששם זוכים 'לאריכת אפים', כל הפגם שלו היה רק שלא היה לו 'אריכת אפים', לכן הוא כל כך התגעגע 'לארץ ישראל'!

הערות ומראי מקומות

טז. ליקוטי מוהר"ן תו' קנ"ה: שכל זה הוא בחינת ארך אפים, שזוכין על ידי אמונה, שהוא בחינת כח הגודל וכח הצומח, כי על ידי זה הוא גדל וצומח ומצליח בעבודתו, כי לא יוכל לבלבלו שום מונע וכו' ...

יז. עי' שבחי הר"ן אות כ"ב: ... רק בארץ ישראל, שם זכה לזה שנתבטל הפעם בתכלית הבטול, וזכה ונעשה טוב ממש, ולא נשאר בו שום צד קפידא בעלמא, עד שאחר כך אפלו מי שהיה עושה לו כל הרעות שבעולם, לא היה בלבו שום צד שנאה וקפידא עליו ... וכבר מבאר בספריו הקדושים תורה על זה, שדיקא בארץ ישראל זוכין לבחינת זו, שהוא בחינת ארך אפים, הפך פעם וחרון אף. ושבושביל זה נתאנה משה רבנו לארץ ישראל וכו', כמו שכתוב: "וימחר משה ויקד ארצה" ודרשו רבותינו ז"ל: 'מה ראה - ארך אפים ראה' וכו' עי' שם.

יח. שם בליקוטי מוהר"ן תו' קנ"ה, עיי"ש.

אבל אנחנו הרי כן 'בארץ ישראל', אנחנו צריכים שתהיה לנו 'אריכת אפים'!
 מה נקרא 'אריכת אפים'? לא לחפוף לתת לשני על הראש, לא לרצות לומר לשני
 בחזקה!

וכן כל אחד כלפי 'לעצמו', צריך גם שיהיה לו 'אריכת אפים'! היות שהבעל-דבר לא
 שותק, מתי שאחד רוצה לעסוק ביהדות הוא בוודאי לא שותק, הוא חובט בו, הוא נותן
 מכות נמרצות!

ואני רופא אותה

הרבי מביא במעשה של 'היום הששי'^ט, "והיתה הולכת שם סביב אותו המבצר של
 מים – והגיעו אליה כל העשרה מיני חיצים, ירו בה "כל העשרה מיני חיצים".

רבי נתן מביא בהלכה^ז, על זה המעשה, שמדברת מענין 'קריאת ים סוף', הוא אומר
 שם כך: היהודים הרי עברו את הים, והם (המצרים) השליכו את 'הבליסטראות', זרקו את
 'החיצים' על היהודים, והיהודים עברו את הים.

מביא שם רבי נתן, בשם האר"י הקדוש, 'שהאפיקורסות' שהייתה מונחת בחיצים,
 זה נשאר! לכן עם ישראל ניסה את הקב"ה במדבר, זה הכל היה 'מהבליסטראות',
 מה'סמים' שהמצרים זרקו בתוך היהודים!

הערות ומראי מקומות

יט. ספר 'סיפורי מעשיות', מעשה י"ג מהז' בעטלערס.

כ. עי' ליקוטי הלכות הל' תולעים ד' אות ד': ... זה בחינת ניסע מלאך האלקים וכו' וילך מאחריהם. ופרש
 רש"י, שקבלו כל החצים ואבני בלסטראות של המצרים. ואף-על-פי שמלאך האלקים, שהיא השכינה,
 קבלה החצים ועל-ידי-זה נצלו ישראל ועברו הים בשלום, אף-על-פי-כן הארס של החצים של
 המצרים הגיעו לישראל והזיק להם ... שהם כלל כל הפחות של הקלפות וחילות היצר הרע שזרקין
 ארס חציהם לנפשות ישראל, שמשם באין כל הכפירות והספקות והבלבולים והמניעות והתאוות
 רעות וכל המסכים והמפסיקים והמעכבים מלהתקרב לה' יתברך, הן כל אחד ואחד בפרטיות, הן
 בכלליות ישראל מה שהגלות מתארף כל כך, הכל נמשך מבחינת העשרה מיני חצים הנ"ל ... וה' יתברך
 נותן ליעף כח ונותן לה כח לסבל מרירות החצים על-ידי כח התורה, עד שסוף כל סוף יבוא הרופא
 האמת, שהוא זה שיש לו כח בידיו, וירפא אותה בשלמות כנ"ל...

ואצלנו זה גם אותו דבר, 'הסמ"ך מ"ם' מכניס בנו חיצים, אלא מה – ("והיא רצה לתוך) המבצר של מים", היא לא טבעה, אבל החיצים מונחים – "ואני רופא אותה!".

זה מסתיים (קריעת ים סוף) אכן, "כי אני ה' רופאיך!" (אחרי שירת הים) כ"א.

"ואני רופא אותה!" שלא יטבעו – זה משגיח הקב"ה, שלא יטבעו לגמרי, אבל הוא (הס"מ) יורה בנו החיצים, "ואני רופא אותה", הצדיק האמת – "ואני רופא אותה".

עיקר החיצים הם 'החיצים' של 'פגם הברית' כ"ב, "ואני רופא אותה!"

"ואני רופא אותה", הפשט הוא לא – רפואה גשמית, הוא לוקח איזה רפואה וזהו, זה כזה "רופא" שצריך כל השנים לעסוק ברפואתו!

מאן דאחיד מנא קרבא בידוי

רבי נתן מביא שמה כ"ג: "מאן נצח, מאן דאחיד מנא קרבא בידוי", לעניין 'סוכות'. אומר הזוהר הקדוש: ב'ראש השנה', ב'יום כיפור', יהודים צועקים להקב"ה, מי מנצח במלחמה? אומר הזוהר הקדוש, כשמגיע 'סוכות', והוא אווז 'במנא קרבא' – את 'האתרוג' עם 'הלולב', הוא המנצח!

רבי נתן מפרש את זה כך: מה זה 'מאן נצח', מי מנצח? מה הכוונה מי "מנצח"? במלחמה אחרת, שנה שנתיים שלוש (ואחר כך בא הנצחון, אבל כאן -) מי מנצח במלחמה? 'כל השנים' היצר הרע נלחם, מי המנצח? – "מאן דאחיד מנא קרבא" הוא המנצח! אבל אם הוא מפסיק אפילו לעת זקנה (שאינו עומד בקשרי מלחמה, אז לא ניצח עדיין)!

הגמרא מספרת^{כד} על אחד מהאמוראים, שלעת זקנה אמר שהוא כבר לא מפחד מהיצר הרע, הוא עשה הג"ה: אל תאמין בעצמך "עד זקנותך!" – לשנות את המשנה? אז כבר ניסו אותו, כבר ניסו אותו!

הערות ומראי מקומות

כא. עי' ליקוטי הלכות הל' פסח ח' אות ו'.

כב. עי' ליקוטי הלכות הל' פו"ר הלכה ג' אות י', ועי' מעדני מלך, מעשה יג' אות י"ט.

כג. ליקוטי הלכות הל' הל' שבת ז' אות נ"ד.

כד. עי' ירושלמי פ"א ה"ג, ועי' קב הישר פרק י"א.

(אחד הנוכחים: היה אצל אנשי שלומינו "ר' יצחק אייזיק יוסל", הוא אמר לרבי נתן "שהוא לא מפחד מהיצר הרע!"? ר' נחמן בורשטיין: מדוע הוא כבר לא מפחד? כי הוא אחז 'במנא קרבא'!) וודאי שכך!

זה היה בפורים, באמת למחרת שאל אותו רבי נתן שוב: "אתה זוכר מה שאמרת אתמול?", והוא אמר: "אני אומר גם היום גם כך!".

הוא אחז את 'המנא קרבא' בידיים! כשאוחזים את 'המנא קרבא' בידיים, יכולים להיות בטוחים שיכבשו!

צריך להחזיק את 'המנא קרבא' בידיים, לא לעזוב את 'הכלי זיין' מהידיים! מה הם 'הכלי זיין', אנחנו כבר יודעים!

להחזיק את 'הכלי זיין' בידיים, אפילו יהודי זקן, כשמחזיקים את 'הכלי זיין' בידיים – יכולים להיות בטוחים שהוא ינצח!

(השואל: עליו אמר ר' נתן שהוא היה 'נוטר הברית' באמת?) כן כן, ר' נתן יצא ללוויה שלו, הוא נפטר בחייו. (אחד הנוכחים: הוא היה אביו של ר' פנחס יהושע, הוא (ר' יצחק אייזיק יוסל) שנפטר בשנת תקפ"ח, זה אחד מהיארצייט היחידים שרבי נתן רשם לעצמו, "ר' יצחק אייזיק יוסף", "ר' שואל מטעפליק"), כן.

כשמקיימים את העצות של רבינו אפשר לקוות שיחזיקו עד הסוף!

זה דבר נורא, בן אדם צריך להחזיק את עצמו אפילו שהוא כבר יהודי בן 'תשעים שנה', בן 'תשעים וכמה שנים', הבעל דבר לא שותק לו, הוא רוצה אותו – אפילו שהוא יהודי זקן הוא רוצה לחסל אותו!

ומה היא העצה? להחזיק 'בכלי זיין'!

אם לך נדמה שהוא עזב אותך, שתדע שהוא לא עזב אותך! 'הכלי זיין' של הבעל דבר הוא לפעמים – שהוא עוזב את האדם, הוא רואה שאם הוא לא יעזוב אותו הרי הוא יחזיק (במלחמה נגדית), אז הוא עוזב אותו, כדי שההוא יחשוב שהוא כבר עזב אותו, כדי שהוא יוכל לתת לו מכה! אבל כשהוא יודע "שהוא לא עוזב אותי" – (אז יוכל לעמוד כנגדו).

אתה ישן – והוא ער לך

ישנו מדרש^{כה}, 'כלב' נשכב ליד הבית, והוא עושה את עצמו כאילו הוא 'ישן', הכלב ישן, חושב לו הבעל – הבית שהוא באמת ישן, נו אז הוא הולך, קם הכלב וחוטף לחם, הוא עשה זאת רק כדי שהבעל – הבית יחשוב שהוא ישן, ואזי הוא יחטוף.

והוא הדבר, היצר הרע לא עוזב את הבן אדם, צריך לידע שהיצר הרע עומד כנגדך אפילו שאתה יהודי ירא שמים!

נדמה שאין לך שום שייכות אליו, אבל הוא מחכה, הוא עוזב אותך – ואתה תסיח דעתך, תחשוב שמותר לך כבר לעזוב את 'הכלי זיין', ואז הוא יתן לך כזו מכה, אפילו לעת זקנה גם, שתדע – שתחזיק את 'הכלי זיין' בידיים!

יש 'כלי זיין', שהקב"ה יעזור 'לקום בחצות' 'והתבודדות' וכל העצות של רבינו, הם 'כלי זיין' טובים, וכשאוחזים את 'הכלי זיין' בידיים הוא יכול להיות בטוח שהוא יעשה טוב!

לא בגלל 'שהוא' (בכוחות עצמו), רק בגלל 'שהכלי זיין' יחזקו אותו, ההתקשרות לצדיק האמת!

עד זיבולא בתרייתא

הרבי אמר: "מען קען האבן גאווה פון א שיינע לוויה!", [יכולים להתגאות מלויה יפה], 'נפטר' שיש לו 'לויה יפה' יכול להיות לו מזה גם גאווה!

עד 'הלאפעטקע' [כף אדמה] האחרון שמכניסים לאדמה הוא עוד לא יודע מה קורה! הוא עוד יכול שם להרגיש – הרבה אנשים עוד מלווים, ומשוחחים (בשבחו של הנפטר), ועושים הספדים, והוא עוד יש לו מזה שם גאווה! בכזאת סכנה הוא נמצא! (השואל: בקבר או לפני כן?) "עד זיבולא בתרייתא!"^{כו}.

הערות ומראי מקומות

כה. בראשית רבה כ"ב ו'.

כו. עי' מס' ברכות דף ח' ע"א, "עד השלכת עפר האחרונה שבכיסוי קבורתו" (רש"י שם)

יש לו גאווה לאחר המות, מלוויה יפה! (רנ"ב: 'רש"י' אומר הרי שעד שמכניסים אותו הוא שומע הכל) כן, "עד זיבולא בתרייתא!".

אחרי מות משה – עבר ה'

(ר' משה ביננשטוק: יש שיחה, שרבי נתן אמר, שאפשר ליישב עצמו כל זמן שנמצאים בזה העולם?) "כל – זמן מען איז נאך אין די וועלט, אפילו מען איז געשטארבן, קען מען זיך אויך נאך מיישב זיין!". [כל – זמן שנמצאים עדיין בזה העולם, אפילו שכבר מתים, אפשר עוד ליישב עצמו!], נו.

(רמ"ב: מה הכוונה אפשר עוד – הרי זה כבר נגמר? מה הכוונה שאפשר לעשות תשובה?) הרי יש שיחה מרבינו, הרבי אמר כך, כשהולכים – למרות ששם הרי אי אפשר ללכת 'מדרגא לדרגא', שם מה שיש לי – יש לי, אבל כשאדם הולך כאן כסדר 'מדרגא לדרגא' – הוא יכול גם שם לילך 'מדרגא לדרגא'!¹⁰

הרבי אמר על אחד, אדם גדול מאד: "ער האט זיך אפגעשטעלט!" [הוא נעצר] (השואל: הוא כבר לא מתחדש?) הוא נעצר! נעצר, הכוונה הוא עצר מלהתחדש, כן¹¹.

הערות ומראי מקומות

כז. כע"ז בחיי מוהר"ן אות ט"ז: אָמַר, שײַש עבִדוֹת כָּאלוּ בְּזֵה הָעוֹלָם, שְׂזוֹכִין עַל יָדָם שְׂגָם בְּעוֹלָם הַבָּא יִזְכֶּה בְּכָל פְּעַם לְעֵלוֹת מִדְרָגָא לְדְרָגָא וְלִהְשִׁיג בְּכָל פְּעַם מְקִיפִין חֲדָשִׁים. ועי' ליקוטי הלכות הל' הכשר כלים ד' אות י"ז לענין הצדיק הגדול במעלה: ... כי עקר החיות שנקראים חיים באמת, הוא לקבל ולהמשיך תוספות רוח חיים דקדשה מלמעלה בכל עת, בבחינת כי ארץ ימים ושנות חיים ושלום יסיפו לה, 'יוסיפו לה' דיקא כנ"ל. וזה אין זוכה בשלמות, כי אם הצדיקים האמתיים שמקמים כל התורה בשלמות בתכלית המעלה, שעל-ידי-זה יש להם כח לקבל תוספות רוח חיים דקדשה מלמעלה בכל עת ... והצדיק הולך בכל פעם מדרגא לדרגא וממשיך בכל פעם חיות מבחינה גבה יותר ... גם אחר הסתלקותו הוא גם כן עולה ומסתלק בכל פעם מדרגא לדרגא גבה יותר בבחינת ילכו מחיל אל חיל, כמו שאמרו רבותינו ז"ל צדיקים אין להם מנוחה וכו'...

כת. עי' ליקוטי הלכות הל' תפילין ה' אות ט': ...נמצא, שייש צדיקים גדולים כל כך, שאפלו כשמגיעים למדרגה הגבה שבמדרגות, שנדמה שאין מדרגה גבה מזו, אף-על-פי-כן הם מתגעגעים ומבקשים ומחפשים ומתחילים מחדש לגמרי, כי מי יודע מה שיש עוד, אף-על-פי שהשגתם ומדרגתם של עתה באמת גבה מאד, אף-על-פי-כן הם אומרים, הלא השם יתברך אין סוף, ומי יודע מה שיכולים בזה

ט פרשת לך לך (ב'), שנת תשל"ה

אבל כשהאדם הולך כאן כסדר 'מדרגא לדרגא', הוא לא מרפה, גם שם הוא הולך 'מדרגא לדרגא'.

הרבי מפרש: "ויהי אחרי מות משה", עדיין – "עבד ה'!" גם אחרי ההסתלקות הוא עבד הי"ט.

אה, הרי העניין שלו זה רק לחתור 'מדרגא לדרגא', אלא מאי – לקחו אותו, אבל הוא מצידו לא מפסיק, אז גם שם הוא הולך!

אני?! ישר לרבינו!

(רנ"ב: נדמה לי שאצל רבי נתן היה כך, עוד יכלו לקבור את רבי נתן בערב שבת תיכף אחר הסתלקותו) כן, כן.

רבי נתן נהג לברך על הנרות 'שעתיים' לפני שבת^ל, [אפילו אנחנו גם נהגנו, לא ממש שעתיים, שמה (באוקראינה) יש מהשקיעה עד צאת הכוכבים 'שבעים ושתיים דקות', ולפעמים יש 'שבעים וחמש דקות', וכשמברכים על הנרות לפני השקיעה, יוצא שזה 'שמונים דקות', או שמונים וחמש דקות' (הדלקת נרות לפני הלילה)], (ורבי נתן) מוקדם יותר, מוקדם יותר.

אפילו 'רחל' (בתו של ר' נחמן טולטשינער, אשת ר' צבי וייסליב) גם נהגה לברך על הנרות, כמה שיותר מוקדם, מוקדם מוקדם! היא נהגה לומר, שכך היא ראתה אצל אביה, וזה הכל מגיע מרבי נתן.

הערות ומראי מקומות

העולם להשיג עוד? על-כן הם מתחילים בכל פעם מחדש, עד שבאמת באים למדרגה גבה עוד יותר, ואחר כך אומרים, מי יודע מה שיש עוד, ומתחילים עוד מחדש וכו' וכן לעולם...

כט. עי' חיי מוהר"ן אות תר"ב: "...נמצא שהצדיק הגדול הוא עובד את ה' גם אחר מותו, כי הוא עוסק גם אחר מותו להעלות נשמות הנפולות מהמקומות שנפלו לשם ולהחזירם להשם יתברך. וזהו (יהושע א), ויהי אחרי מות משה עבד ה'. שגם אחרי מות משה, היה עובד ה', כי משה עובד ה' גם עתה אחרי מותו, כי הוא עוסק להעלות נשמות הנפולות להשם יתברך..."

ל. עי' מג"א או"ח סי' רס"א סק"ט בשם הב"ח: וכן ראיתי זקנים ואנשי מעשה שפירשו ממלאכה ב' שעות קודם שבת. ועי' בדרכי משה על הטור שם סק"א.

ממילא כבר יכלו לעשות (הקבורה לפני כניסת שבת), רק ככה זה היה, (רנ"ב: מיי עכב את זה?) לא יודעים מילא.

'רבי נפתלי' ראה את רבי נתן עוד באותו לילה! (באותו ליל שבת, בחלום), איך שרבי נתן ריץ', הוא שאל אותו: "להיכן אתה ריץ?", (ענה לו רבי נתן) "איך, גלייך צום רבינו!" [אני, ישר לרבינו!].

עוד לפני שהוא הגיע לקבורה הוא כבר היה אצל רבינו, "אני ישר לרבינו!"

ככה זה, "לפי מזה דמתדבק איניש בהאי עלמא" ככה זה גם שם! ^ל, 'רבי נתן' בעולם הזה הוא היה רק – לחפש האמת, והוא חתר בעניין של הרבי, 'לקרב' (אחרים), אז הוא כבר נכלל – הוא גם שם!

שם יש 'מתנגדים', שם יש מתנגדים על הקדושה, כשנפטר מגיע לשם, יש שם כאלו חברה, הם יכולים לשכנע אותו רחמנא ליצלן, "מה אתה צריך ללכת? אין בו כלום!".

מוליכים אותו לתוך 'עולם התהו', שנים שנים, והוא הולך עם 'מזיקים' עם 'מלאכי חבלה', ונדמה לו שהוא עושה שם עוד עבירות ועוד דברים רעים, עד שמתגלה לו שם שהוא כבר נפטר...

עולם התהו

יש סיפור מהאר"י הקדוש^ל, מאיזה 'גלגול' איזה 'דיבוק' שהיה שם, אחד נכנס בו 'דיבוק', הוא דיבר ודיבר, והוא נכנס לאר"י, ואז האר"י הקדוש קרא "לרבי חיים וויטאל"

הערות ומראי מקומות

לא. ועיי' שו"ע יו"ד סי' שנ"ז ס"ב ובש"ך שם "הממהר להוציאם הרי זה מגונה" וכו'.

לב. עיי' חיי מוהר"ן אות ק"א: ... והעקר תלוי בזה העולם, שמי שהוא חזק בזה העולם באמונה בהתחזקות האמתית, זקה גם שם לזה, כי כפום מה דאתדבק בר נש בהאי עלמא בן הוא בעלמא דאתי, ואז בודאי לא יוכל למנע אותו שום מונע מלילך להצדיק גם משם...

לג. עיי' שבחי האר"י ז"ל.

כא פרשת לך לך (ב'), שנת תשל"ה

שיבוא אליו, ר' חיים וויטאל הגיע, והוא אמר לו (הדיבוק) – הוא מזכיר לו "אתה יודע מי אני? זה זה!" הוא היה מהגדולים.

והוא שואל אותו: "כיצד הגעת לכך?" (להיות דיבוק), הוא סיפר לו – על ידי עבירה. (שאל אותו): "כבר כל כך הרבה (שנים), עדיין אין לך תיקון? משפט רשעים בגיהנם י"ב חודש' – לא כל כך הרבה שנים?!", אומר לו (הדיבוק, לר' חיים): "אינך יודע הפירוש שם, כשכבר נמצאים בגיהנם זה רק י"ב חודש, אבל עד שמגיעים לשם יכולים לעבר שנים ושנים!", "עולם התהו', עולם התהו' זה לפני 'הגיהנם'.

הרבי סיפר את הסיפור של 'רב' שהיה 'עשרים ושמונה שנים בעולם התהו'!¹² עשרים ושמונה שנים היה בעולם התהו'!

(אחד הנוכחים: הרבי מביא סיפור עם מקורב לר' מנדל'ה מוויטפסק – בעניין עולם התהו) כן כן¹³.

'לפי מה' שהאדם 'מתדבק בהאי עלמא', גם שם הוא כך!

להגיע 'לתיקון' – להגיע 'לשורש' שהוא צריך להגיע, אוי אוי צריך רחמים גדולים, רחמים גדולים!

יפה שעה אחת

זה כן – כמה שהוא יותר יחשוב כאן 'מעלמא דאתי', יותר יעסוק בעצות של הרבי, הוא יגיע מהר יותר לתיקון!

'שם' רואים (את החילוק) בין 'מהר' 'ללא מהר'! כאן – מה כבר אפשר להרגיש? אבל 'שם' – אפילו 'רגע אחד מהר יותר' זה שם כל כך נורא, להגיע 'רגע' מהר יותר להיות קרובים אצל הקב"ה, להגיע 'רגע' אחד מהר יותר לחיות שיש שם! "רגע אחד מהר יותר!", פה הרי רגע זה כלום...

הערות ומראי מקומות

לד. נדפס בספר כוכבי אור, מכת"י מהרב מטשעהרין ז"ל.

לה. חיי מוהר"ן אות ק"א.

הרבי הרי אומר בתורה "כי מרחמים ינהגם"^{יז}, 'ההשגות' שם הם, השגות של 'תקופת הימים', שם הימים הם רק 'השגות', השגה של 'שנה', השגה של 'יום', אפילו של 'רגע'! השגה של 'רגע אחד' טוב יותר 'מכל חיי עולם הזה', 'השגות אלקות' של 'רגע אחד' זה כזה מין 'תענוג', 'שכל חיי עולם הזה', לא נראה כלל כנגד 'תענוג של רגע אחד' שיש שם!

אדם שזוכה בעולם הזה אפילו רק 'לשמור את הזמן' – ברור ששם הוא קרוב יותר לתיקון!

אנחנו צריכים להיות בטוחים ששם מנהלים 'חשבון נכון', שם יש 'רואה חשבון' אמיתי, ולא נשכחת שום 'נקודה טובה', וגם 'השכר' לא (נשכח)!

צריכים רק לראות, כל זמן שנמצאים בעולם הזה – כמו שרבינו התבטא: ^{יח} "איר טוהט גוטס, די שלעכטס וועט אראפפאלן, די גוטס וועט בלייבן!" [אתם עשו טוב, הרע יפול, הטוב יישאר!].

תרבו רק 'בעשיית טוב', מה שיכולים, לחטוף 'צדקה', 'תפילות', 'תורות', 'ללמוד', 'ולדבר דיבורים טובים עם חבר', מה שיכולים! 'רגע אחד' שיכולים לחטוף כאן, יש לזה שם כזאת חשיבות, שבשום אופן אי אפשר לדעת בעולם הזה את החשיבות של זה 'הרגע'!^{יח}

הערות ומראי מקומות

לו. ליקוטי מוהר"ן תניינא תו' ז' אות ו'.

לז. עיי' חיי מוהר"ן אות תמ"ז: פעם אחת דבר רבי גרשון מטיראהוויצע עם רבנו ז"ל, וקבל לפניו מאד על אשר צר לו בעבודת השם. ענה רבנו ז"ל ואמר, אתה עשה טוב ועסק בעבודתו באמת, וכשתעסק ותתמיד בעבודתו יתברך אזי הטוב ישאר והרע ממילא יתבטל ויפול, "דוא טוא אין יודישקייט, גיטס וועט בלייבן און שלעכטץ וועט ממילא אראפ פאלן".

לח. עיי' עלים לתרופה, מכתב צ"ב: ... ואין לשון בעולם לכנות בו הכל העולם הפורח ורץ ופשט יותר מצל עובר, ואף על פי כן יכולין לחטף בו סגלות וקרות כאלה נעימות כזה, נעימות נצח, שיכולין לזכות על ידי זה לנעימות בימינו נצח. וזאת תזכר מה שדברנו בסמוך מפסוק (איוב ז') "לרגעים תבחנונו", כי כן הוא

”חמש דקות גדולים”

ישנו מעשה, רבי נתן התבטא: **”גרויסע פינעף מינוט!”**, גרויסע פינעף מינוט!
[חמש דקות גדולים!]

רבי נתן אמר פעם לרבי נחמן טולטשינער, זה היה לפני הדלקת נרות, הוא מאד מיהר, רבי נתן הניח את היד על המזוזה, ואמר: **”נחמן, ס'וועט זיין 'פינעף מינוט' זאלסטו מיר זאגן!”** [נחמן, כשיעבור 'חמש דקות' תאמר לי!].

זה היה לפני הדלקת נרות, ר' נחמן כל כך מיהר להכין את הבית אצל ר' נתן, אז הוא הסתכל ככה כל הזמן, הסתכל על השעון, האם כבר יש 'חמש דקות', כל רגע היה יקר. כשנגמרו 'החמש דקות' – הוא אמר לר' נתן.

(ואז אמר מוהרנ"ת): **”נחמן, גרויסע פינעף מינוט!”**, נחמן, 'חמש דקות' גדולים!.

אנשי שלומינו היו מדברים מזה, כשהאדם נמצא במצוקה, והוא צריך לחטוף 'חמש דקות', אז אצלו זה 'חמש דקות גדולים'!

(רנ"ב: מה זה היה, היה חסר לו 'להתבודדות')? מה זה היה – אני לא יודע, (רנ"ב: אני שמעתי שהיה חסר לו) זה הכל פירושים, אני יכול לומר את 'הסברות' שלי, אבל לומר "שזהו זה"?

(ר' נחמן: אתם לא שמעתם?) לא! את 'הדיבור' הזה שמעתי הרבה פעמים, ושמעתי שמה שאומרים שזה (שהיה חסר לו להתבודדות) זה רק 'פירוש', לא יודעים מדוע, אני יכול לומר סברות, אבל לא "שזהו זה".

סחטתי מהאצבע הקטנה

הרבי אמר לר' נתן, **”שכל יום יחדש חידושים”**, כל יום! זה היה ציווי מהרבי.

הערות ומראי מקומות

האמת שהאדם נבחן בנסיונות בכל רגע, ואין רגע דומה לחברתה, על כן בכל רגע יכולין לזכות הרבה ולחטף טוב הרבה ולברח מרע הרבה המתגבר ומתעורר בכל רגע...

היה פעם יום, שלא היה לו לר' נתן שום חידוש, לא היה לו מה לחדש, הוא יצא לשדה, והוא אמר כך: "סחטתי חידוש מהאצבע הקטנה!".

מה הפשט? הפשט הוא כך, אם יש לו ציווי מהרבי, הוא חייב כל יום לחדש! בזמן רגיל – החידושים לא נהיו סתם – רק מרוב התבודדות נהיו חידושים, חידושים יוצאים 'מהמח', 'מהלב', אבל לפעמים קורה שאין, אז "מהאצבע הקטנה סחטתי", הייתי חייב לחדש, זה ציווי מהרבי, אני חייב!

זה גם אותו דבר, כשאצלנו כל דיבור מהרבי יהיה חשוב, אפילו אם הוא לא יכול לקיים את העצה, רק הוא חייב לסחוט משהו, תסחוט! הדבר הזה חייב להיות!

זה 'ציווי' – הדבר חייב להיות, אפילו אם רק תסחט משהו מהאצבע הקטנה – זה חייב להיות!

לפעמים עוזר הקב"ה, זה מגיע 'מהמח', 'מהלב', רק אפילו אם לא, זה 'מהאצבע הקטנה', זה כזה מין דיבור – אפילו אם יש רק 'מהאצבע הקטנה' לבד, אבל תסחט משם, שיישאר משהו, שיהיה משהו!

כדי להחזיק עצמו בדיבורים ובעצות של הצדיק – חייבים את הדיבור הזה: אפילו 'מהאצבע הקטנה', העיקר לקיים את הדבר, אפילו מהאצבע הקטנה!

זה סוג משל – שאף שזה לא כל כך 'גבוה', לא כל כך 'גדול', אבל לפחות זה 'משהו', זה יותר טוב מכלום, זה הרי משהו!

(רנ"ב: לא נהייתי אפילו 'באצבע קטנה') כן, כתוב על 'רבינו הקדוש' י"ט.

הערות ומראי מקומות

לט. ע"י כתובות דף ק"ד ע"א. [ועי' בחיי מוהר"ן אות ש', לשון רביז"ל: הלא גם מי שנוגע בו אפלו ב'אצבע קטנה' אין לשער מעלתו וכו'].
 ~~~~~

פרשת לך לך (ב'), שנת תשל"ה

כה

עכשיו הוא שומע

(רמ"ב: כיצד נהגו עם ילדים קטנים לפני גיל שלש, למדו איתם? אומרים שזו מחלוקת בין המדרש תנחומא, הגאון, יש שנוזהרים שלא ללמוד לפני גיל שלש, ואצל הלטאים כמה שיותר, כמה שאפשר יותר מוקדם להכניס בהם, מכניסים בהם), מתי? לפני שלש שנים?! (רמ"ב: כן, 'אלף בית' וכו').

(אחד הנוכחים: מה זה הדיבור של אנשי שלומינו: "עכשיו הם שומעים!") כן זה משהו אחר, נהגו אנשי שלומינו לקום בלילה, ולעמוד על יד 'העגלה' (של התינוק) וללמוד ולהתבודד, היא הייתה אומרת לו שם – הרבנית שלו: "מה, הוא שומע?", (ענה): "עכשיו הוא שומע! מאוחר יותר אני לא יודע אם הוא ישמע לי, אבל עכשיו הוא שומע כל מילה!", "עכשיו הוא שומע" ^מ.

(רמ"ב: אבל 'ללמוד' כן נזהרו באמת אצל אנשי שלומינו?) איך אפשר לפני שלש שנים?! מה הילד יודע לפני שלש שנים – לענות 'אמן' בבית!

הלשון של חז"ל היא: ^{מא} שלש השנים הראשונות הם 'ערלה', ואחר כך 'נטע רבעי'! ואחר כך "ספי ליה כתורא" ^{מב}.

כשזה 'ערלה' זה הרי כלום, נראה מהלשון הזה לבד שלא צריך לנגוע בו לפני שלש שנים.

מדוע גם 'החאלקע' אחרי שלש שנים? כי עד שלש שנים מניחים לו, מניחים לו!

(רמ"ב: נזהרו לא לגזוז את השער מוקדם יותר?) לא לגזוז, (כאן לא נשמע ברור) אנחנו מתחילים מגיל שלש שנים.

הערות ומראי מקומות

מ. עי' אבות פ"ב ח' ברע"ב ד"ה 'אשרי יולדתו': ומיום שנולד (ר' יהושע בן חנניא) לא הוציאה עריסתו מבית המדרש כדי שלא יכנסו באזניו אלא דברי תורה.

מא. עי' מדרש תנחומא קדושים י"ד: ונטעתם וערלתם. הכתוב מדבר בתינוק, שלש שנים יהיה לכם ערלים, שאינו יכל לא להשיח ולא לדבר, ובשנה הרביעית יהיה כל פרוי קדש, שאביו מקדישו לתורה...

מב. עי' מס' כתובות דף נ' ע"א: בר שית קביל וספי ליה כתורא.

ראש תוך וסוף

(חסרה ההתחלה) - - - בוודאי, 'אמת' זה 'תוך ראש וסוף', אל"ף מ"ם תי"ו¹². כשמתחילים מההתחלה עם 'האמת', יש את ה'התחלה' ה'אמצע' וה'סוף' כמו שצריך להיות. אבל כשנזכרים לעת זקנה, כשזה כבר ב'סוף' - זה גם טוב, לפחות הסוף 'אמת'.

אפילו כשנזכרים 'בשמע קוליני', צריך גם אז להקשיב למילות התפילה!...

בוודאי, כשהקב"ה עוזר, כשהאמת היא מיד - 'קדוש מרחם אמו', זה מתחיל מיד באל"ף' - בוודאי (מעולה יותר), אבל 'מתי' שנזכרו - כשנזכרים כבר 'בת"ו' זה גם טוב! יש אחד שהולך מהעולם הזה, והוא אף פעם לא נזכר 'מהאמת', הוא אף פעם לא חשב 'מהאמת'! צריכים 'התחזקות' בכל פעם!

כתוב 'בשמחת בית השואבה'¹³, אלו אמרו 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו', ואלו - 'אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו', רואים שגם 'הזקנים' עשו טוב, 'כפרה את ילדותנו'.

כשהקב"ה עוזר, שתהיה זקנה טובה, אפשר גם לעשות טוב!

שכל אחד יידע - 'היום', היום הזה! הוא בן 'שלושים', הוא בן 'שבעים', הוא בן 'שמונים', היום, היום!

זה שבן 'שלושים' שלא יאמר "אני אתחיל בגיל שבעים", זה שבן שבעים שלא יאמר "אוי, מהיכן לוקחים את שנות השלושים!?!". הוא כבר לא יכול לקחת את שנות 'השלושים' - אבל את שנות 'השבעים' הוא עדיין יכול!

(רמ"ב: נו מה יכול באמת לעשות אחד כזה?! צעיר עוד יכול לשנות) יכולים! יכולים! יכולים לעשות כל כך הרבה טוב לעת זקנה, שיתקנו אפילו את 'ימי היניקה' גם כן¹⁴, כל כך הרבה טוב אפשר לעשות, יכולים! כשרק יהיה לו שכל, כשיש שכל אפשר לעשות טוב!

הערות ומראי מקומות

מג. עי' ליקוטי מוהר"ן תו' קי"ב.

מד. מס' סוכה דף נ"ג ע"א.

מה. עי' ליקוטי מוהר"ן תו' קע"ט.

פרשת לך לך (ב'), שנת תשל"ה כז

כשאחד 'מתגייר' – בגיל שבעים והוא מתגייר... ואני שלא התגיירתי?! אני הייתי נימול 'לשמונה ימים', ונולדתי 'בטהרת המשפחה', אז עדיף יותר מגר שהתגייר בגיל שישים!

מצוה שקבלו עליהם בשמחה

הייתי בברית של גר בן 'שישים שנה', מהעיר 'לאדיזין', הוא היה עשיר, אבל הרוסים לקחו לו הכל, הוא היה אז בגיל 'שישים וארבע שנים', גבוה, גיבור.

הוא הגיע לאומן, שמה גיירו אותו, אצלנו, בשאר המקומות כולם פחדו, בגלל שלגייר שם ברוסיה – יכלו לתת עונשים גדולים, אבל בברסלב היה הכל. הגיע הגר, הוא התחבר אלינו, "הוא רוצה להתגייר", - לא כל כך מהר גיירו אותו, היה שם בית-דין, גיירו אותו.

הייתי בברית שלו, בן אדם בן 'שישים וארבע שנים', המוהל היה משלנו, מוהל טוב, לעשות כזו ברית – צריך להיות שם 'רופא', הוא רצה לקשור אותו, ואז הוא אמר: "אני קשרתי את עצמי, אתם לא צריכים לקשור אותי, אני קושר את עצמי!".

והמוהל מאד פחד, הוא אמר לו: "תנוחו כמה ימים, שלא תזזו ממקומכם!", ואצלינו נהגו אחרי הברית מיד היו עושים 'ריקוד', אז הוא ירד מהמיטה ונכנס לריקוד... המוהל צעק: "געוואלד, הוא לא יסבול את זה! מה הוא עושה!?!".

לא יכלו לעצור בעדו, השמחה שהייתה בו בגר – שהוא כבר מהול – אין לשער ואין להעריך! איזה שמחה הייתה לו!

ובאותה תקופה היה רעב באומן, לא היה מה לאכול, יכול היה לעבור שבוע שלם שלא נטלו ידיים על 'כזית', והוא הביא איתו עגלה מלאה 'אוכל' מלאדיזין, עגלה עם 'לחם', עם הכל, והרבה אנשים מהעיר נכנסו, רצו לאכול משהו, וחיכו שרק יכניסו אותו לברית!

והייתה 'שמחה גדולה', הוא רקד איתנו ביחד, הוא לא הסתכל על עצמו כלל, השמחה שיש בו "הוא כבר יהודי", "הוא כבר מהול"! כיצד אפשר לצייר זאת בעולם הזה?!

אסור להיות זקן

ברוך השם, שאנחנו 'נימולים לשמונה' ו'טהרת המשפחה' מיום הלידה, הרי שוודאי צריכים להיות בשמחה!?! התירוץ הוא: 'ההתחדשות' הזאת חסרה לנו! אצלו הייתה 'התחדשות', "אני רק – מה שנהייתי יהודי!".

לכן רבינו שנא 'זקן' – 'למדן זקן', 'וצדיק זקן', 'חסיד זקן', 'זקנה אני שנא'! 'חדש'!¹⁰
 כשאכן נתחדש, יכול להיות לנו זקנה טובה, ולזכות לתקן!
 זה כל העניין שלנו – "שנתחדש", זה כל העניין של הרבי, 'התחדשות', להתחדש!
 לזה נדמה ש"הוא כבר חסיד כל כך הרבה שנים", כל כך הרבה שנים, - היום! היום!

אני היום ילדתיך

כתוב מהרבי ר' אלימלך, רבי אלימלך אמר כך: 'צדיקים' – כל יום הם מוסיפים יותר, למשל – אתמול הוא אחז במדרגה זאת, והיום הוא חייב להתקדם הלאה, הוא צריך להתקדם הלאה, הוא מתחיל מהיכן שהוא אחז אתמול, במה שהוא אתמול גמר – הוא מתחיל היום, והוא 'מוסיף'!

אבל 'משיח' יהיה כל יום 'נולד מחדש', הוא לא יתחיל במה שהוא אתמול סיים, הוא יתחיל מיד כמו שהוא 'נולד מחדש', ויותר מאתמול!

הוא יעשה כל כך הרבה ביום הזה – הוא לא מתחיל היכן שהוא סיים אתמול, לא! הוא מתחיל מההתחלה, 'אני היום ילדתיך', והוא ילך כל כך הרבה – יותר מאתמול!

הערות ומראי מקומות

מו. עי' שיחות הר"ן אות נ"א: "גם אין טוב להיות זקן, הן חסיד זקן, והן צדיק זקן, זקן אין טוב, כי צריך רק להתחדש בכל יום להתחיל בכל עת מחדש". ובעלים לתרופה מכתב שע"ג: "...והעקר שתזהרו לקיים מה שהזהיר מאד שאסור להיות זקן, והרים קולו הקדוש וקרא בקול גדול ואמר "אלט טאר מען ניט זיין" וכו', בנפסס מזה קצת".

פרשת לך לך (ב'), שנת תשל"ה

(רמ"ב: היכן אמרו – כזו 'תפילה' כמו של ר' נתן כבר ראו, אבל כזה 'תהילים' לא ראו"? כן, בגאליציה! ^{מז})

אל תבט אל מראהו

(רמ"ב: איך אמר ר' נתן, לשחור שלי יש "פנים יפות יותר", או – השחור שלי יותר "ירא"? שיבחו לפניו את ההדרת פנים של אחד, הוא אמר כך: "השחור שלי יש לו יותר 'הדרת פנים' מההוא!" ^{מח}.)

מדברים 'מהדרת פנים', והוא הרי היה 'שחור', לא היה לו 'הדרת פנים', אז התאים לומר "לשחור שלי" יש יותר "הדרת פנים".

חלק אומרים באמת "יותר ירא", אני יודע מה אתה שואל, אבל זה לא נכון, כי דיברו שם (מהדרת פנים).

(רנ"ב: שמעתי ממכם, שהבן של ר' חייקל אמר על איזה מפורסם, שהוא ירא שמים יותר מכולם! ואז אמר ר' נתן, "השחור שלי יותר ירא ממנו!", את זה שמעתי ממכם), כן, כך הם אומרים. יכול להיות ששניהם נכונים.

כי הוא באמת הייתה לו 'הדרת פנים' – ההוא שדיברו ממנו, אז שיבחו אותו על כך שיש לו 'הדרת פנים', "יש לו הדרת פנים", והוא (ר' נחמן ב"ר עוזר) הוא לא היה נאה, כמו שהגמרא אומרת שם אצל ר' יהושע בן חנניא ^{מט}, ממילא מתאים לומר "יש לו יותר הדרת פנים", – למרות שהוא 'שחור', הוא לא נאה.

רק מעניין 'היראה', יכול להיות שזה נכון, יכול להיות.

העיקר הוא, שלא נתפעל 'מהדרת פנים', ומכל הדברים האלו!

הערות ומראי מקומות

מז. עיי' שיש"ק הנדמ"ח ח"ב אות תנ"ה.

מח. הכוונה על ר' נחמן ב"ר עוזר ז"ל מתלמידיו החשובים של מוהרנ"ת ז"ל.

מט. עיי' מס' תענית דף ז' ע"א.

הנה עין ה' אל יראיו

ראיתי כתוב בשם "ר' הערשעלע זידיטשובער", הוא היה תלמיד אצל החוזה, הוא אמר כך: "אין המלך נושע ברב חיל", 'המלך' מתכוונים לרבי, 'חיל' – הרבה חיילים, הוא לא נושע אפילו שיש לו אלפי חסידים – הוא לא נושע מזה, 'גיבור' – זה 'שמתגבר על יצרו', 'לא ינצל' – הוא עדיין לא נושע 'ברוב כח'! 'שקר הסוס' – הוא ישן מעט (שינת הסוס), 'לתשועה' – הוא גם עדיין לא נושע, וברוב חילו – הוא מחזיק את עצמו לבעל צדקה – לא ימלט! - עיני ה', רק – אל יראיו, הקב"ה רוצה רק 'יראיו'!

בן אדם שירמה את עצמו שהרבה חסידים יעשו לו טוב, או מיעוט שינה, "רק יראיו"!
הקב"ה רוצה רק 'יראיו'!

(רנ"ב: כל הדברים הללו גם עוזרים!) כן כן, אבל לא זה לבד! זה לבד צריך להוביל 'ליראיו', שהוא יהיה 'ירא'! (כאן חסר קצת)

בן ותלמיד

(חסרה ההתחלה, כנראה מדבר על – פי תורה ס') - - - בן ותלמיד, אצל "ר' שמעון" היה 'מורא שמים', "ר' אלעזר" – 'מורא אב', "ור' אבא" – 'מורא רבך'.
לכן באמת, ר' שמעון קורא לו תמיד – לר' אלעזר, "אלעזר ברי".

הערות ומראי מקומות

ג. עי' ליקוטי מוהר"ן תו' ס' אות ד': ושלמות ה'ראָה, היא בבחינת שלש קוין. בחינת 'מוֹרָא שְׁמַיִם', 'מוֹרָא רַבָּךְ', 'מוֹרָא אָב וְאָם'. וּכְשִׁישׁ חֶכֶם הַדּוֹר שְׂזוּכָה לְתַלְמִידִים הַגּוֹנִים, וּלְבָנִים הַגּוֹנִים, אֲזִי הִירָאָה בְּשִׁלְמוֹת. כי יראת החכם והרב שבדור, הוא בחינת 'מוֹרָא שְׁמַיִם'. והתלמידים, יש להם יראת הרב, בחינת 'מוֹרָא רַבָּךְ'. והבָּנִים, יש להם 'מוֹרָא אָב וְאָם'. שְׁעַל-יְדֵי שְׁלֹשׁ יְרֵאוֹת אֵלוֹ, הִירָאָה בְּשִׁלְמוֹת. ושם בסוף התו': וְזֶה, פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְכוּ', קָרָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵה וְכוּ' וְלְרַבִּי אַבָּא, וְאָמַר: אֶנָּה כְּלָלָא דְכָלְא. הֵינּוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הִירָאָה, שֶׁהוּא עַל יְדֵי בְּחִינַת שְׁלֹשָׁה קוִיִּן הֵנָּה ל. בחינת: 'מוֹרָא שְׁמַיִם', 'מוֹרָא רַבָּךְ', 'מוֹרָא אָב וְאָם'. נִמְצָא, שְׁעַל יְדֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, וְרַבִּי אַבָּא תַלְמִידוֹ, נִשְׁלַם הִירָאָה...

פרשת לך לך (ב'), שנת תשל"ה לא

דיברתי פעם עם ר' אלחנן (ספקטור ז"ל), (כנראה שעל מה שמכנה את בנו אלעזר ללא ר') והוא אמר 'ברי' זה 'הבן', ו'ברי' זה תואר יותר מהכל, רק "אלעזר ברי", זה הוא ה'בן'. "ר' אבא" – הוא קורא עם "רבי", אצלו הייתה שלמות היראה! 'רבי' 'בן' 'ותלמיד' – זה שלמות היראה, שלשת 'קוי היראה'.

(רמ"ב: "ר' אלעזר" היה גם 'כלליות בן ותלמיד'?) זה כבר דבר נפרד.

באמת לכן אמר הרבי שהוא רוצה שיהיה לו 'בן'.

אצל האר"י הקדוש בנו נפטר צעיר, בן עשר שנים היה הבן כשהוא נפטר.

(רמ"ב: הרבי אמר "שיהיה לו בן אפילו שרק ילך לבית הכנסת" - "נאר מיטן טלית ותפילין אין די האנט, אבי א זון!") [רק עם הטלית ותפילין ביד, העיקר בן!].

חצות לילה אקום

(רמ"ב: ר' נתן נהג, כשהיה לו עם מי לדבר, אז הוא דיבר עד לפני חצות, ובחמש דקות האחרונות הוא נשכב לישון?) לא שהוא 'נהג', 'היה' פעם דבר כזה.

הייתה לו ברכה מהרבי, "מתי שהוא נשכב – שהוא כבר ירדם!", ור' נתן רצה לקיים 'אקום', (- "חצות לילה אקום"), "לקום חצות", לישון קצת לפני כן, כשקרה שהיו אורחים חשובים, הוא היה צריך לדבר, אז הוא דיבר, לפני 'חצות' הוא חטף איזה תנומה וכבר הוא קם!

(כאן חסר קצת ההמשך)

אכן, בתורה שלומדים בשבת זו – תורה ס"ב²², שלהעלות את הדיבור זה על ידי תענית – אומר הרבי. מביא ר' נתן בהלכה: ²² לכן הזהיר הרבי שלא לאכול לפני התפילה,

הערות ומראי מקומות

נא. עיי' אות ה': ולהעלות ניצוצי הדבור, צריך לתענית.

נב. עיי' ליקוטי הלכות השכמת הבוקר ג' אות ה': ... ועל-כן אסור לאכול ולשתות קדם התפילה, כי צריכין להרעיב עצמו קדם התפילה, שזהו בחינת תענית שעות, שבכל יום מרעיבין עצמן ומתעניין קדם

צריך הרי להעלות את הדיבור, לפחות 'תענית' עד אחרי התפילה, על ידי 'תענית שעות' מעלים את הדיבור, ויש דיבור בתפילה!

כשאנחנו לא אוכלים לפני כן, אנחנו צמים לפני התפילה, אפילו תה אנחנו לא שותים²², אז מעלים את הדיבור – שיהיה לנו דיבור לתפילה.

(גם כאן חסר קצת).

הערות ומראי מקומות

התפלה ... כי צריך בְּכָל יוֹם קִדְּם הַתְּפִלָּה לְהַרְעִיב עֲצָמוֹ לְהַמְשִׁיךְ בְּחֵינַת תְּעֵנִית כְּדִי לְתַקֵּן הַדְּבַר שֶׁל הַתְּפִלָּה, שֶׁהוּא בְּחֵינַת תְּקוּן וְקִשּׁוּטֵי הָאֲמוּנָה וְכו' כַּנ"ל, כַּמְבָאָר בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל, עֵינ שָׁם...

נג. עי' שיחות הר"ן אות רע"ז: אָמַר, שְׁמַעוּלָם לֹא שָׁתָה אֶפְלוּ מִיָּם קִדְּם הַתְּפִלָּה, וְהַקְפִּיד מְאֹד עַל אֱלוֹ הַשּׁוֹתִין קִאֲוֹעַ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה קִדְּם הַתְּפִלָּה.